

Sörös József és Sörös Rita kamaratárlatához*

Kedves Közönség! Nagy szeretettel köszöntöm valamennyiüket apa és leánya, Sörös József festőművész és Sörös Rita szobrászművész toponári randevúján. E ketős kamaratárlat egyebek mellett azt is üzeni: az apa végtelenül büszke a lányára, de a lány is az apjára. S van is miért. A festmények és az üvegalkotások láttán felvetődik a kérdés: a vér szerinti rokonságon kívül mi fűzi össze az alkotókat? Nos az, hogy mindketten a szépség, az önkifejezés, valamint a teremtés tüzes kohójában élik mindennapjaikat és mindketten tudatos hivatást választva arra tették fel életüket, hogy az utánuk jövő generációk vizuális kultúráját megalapozzák, ízlését formálják, hiszen nemcsak művészek, hanem pedagógusok is. 20–21. századi jelhagyók, akik maradandót szeretnének alkotni e rideg-fagyos világban. S teszik ezt harmonikus színekkel vagy éppen hideg tónusokkal, pajkos kísérletezőkedvvel, de mindenekelőtt nagy-nagy szeretettel. Ég és föld között kerengő-szárnyaló-segítő angyalokként, hiszen a művészet nem más, mint az angyalok összeesküvése a világ felett.

Rita – a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campusának művésztanára – családjától elvonulva tud a legproduktívabban alkotni. Ekkor születnek az autonóm művészet számára legkedvesebb kompozíciói, jóllehet a köztéri szobrászat másról szól, és szerencsére a művésznő szobrait – csaknem kéttucatnyi született ezidáig –, gyorsan megkedvelte az utca embere. Gondoljunk csak a kaposvári Ady Endre utcai kompozícióra, a *Játszó gyerekekre*, a Sávház környékén lévő, locsoló kislányos ivókútra, a Petőfi bölcsőde *Glóbuszára*, a Béke-füredi lakótelep gyerekalakjaira, a Donner *Söröskorsó-szökőkútjára*, a Tesco Áruház közeli üvegkocka-órára, a Kaposvárról induló válogatott labdarúgó csatár, Bene Ferenc olimpiai bajnok portréjára az utánpótlás pályán, vagy a Táncsics Gimnázium parkjának könyvére s üvegtetős oszlopára és a vasútállomás előtti kedvencére, az utazóbőröndre, amelyről oly szépen beszélt néhány napja a Kossuth Rádió Kaposvárról jelentkező élő adásában.

Első köztéri szobra egyébként a harmadik évezred elején készült, mégpedig a síófoki kikötőben, ahol Stefánia főhercegnőt mintázta meg. A művésznő Emesét, Álmos fejedelem anyját is megformálta, aki Szennán álmodik, de említhetném a nagykanizsai sétálóutca végén álló két, életnagyságú, bronzból öntött nőalakját, a *Kereskedőfeleségeket* is. Ezúttal pedig objekteteket, vizuális design-testeket hozott közténk, elsősorban a térbeliségre fókuszálva műveivel.

A tanárnő formatervezést, kézműves tárgyalkotást, art design-t tanít az egyetemen, s e tantárgyak oktatásában is különös kedvét leli, de a performance világában szintén remekül érzi magát. Rita egyébként öntörvényű, művészelkű, lázadó gyerek volt – tele szabadság iránti szenvedélyes vágygal –, ezért aztán nem lehetett kalodába zárni – gimnáziumi éveit alatt sem –, de a művésznek egyébként is ez a sorsa és fel-

* Elhangzott 2022. január 27-én a toponári művelődési házban.

adata, küldetése: szétvetni a konvenciók kereteit, kitágítani a tereket, megmutatni a világnak az egyéni szint, a csak rá jellemző jegyeket. Bármi áron...

S hogy e hajdani, egykori rakoncátlan kiscsikó – akit talán azóta sem sikerült teljesen betörni – kit tart mesterének? Rétfalvi Sándort, a Munkácsy-díjas, Somogyi József, Szabó Iván és Pátzay Pál iskolájából kikerült pécsi szobrászművészt, aki ezzel fordult tanítványához: „Sörös, értse meg, vagy szül, vagy szobrászkodik, a kettő együtt nem megy!” A mesternek ma már igazat adott Rita; jóllehet időközben megszülettek gyermekei.

A művésznő, akit bevallása szerint nem foglalkoztatnak különösebben a színek, csak a háromdimenziós alkotások, Szombathelyen szerzett rajztanári diplomát, majd elvégezte a Pécsi Egyetem szobrász szakát, ahol a közelmúltban védte meg az efemer szobrászatról szóló doktori értekezését. A modern kortárs szobrászat megszállottja, aki diákkorában nővérével járta be Európa múzeumait, és tulajdonképpen kedveli a portrémintázást is. Sok munka őrzi keze nyomát, de egyetlen embert, édesapját még nem sikerült megmintáznia. Miért? Mert állandóan izgett-mozgott, nem tudott megülni egy helyen – ahogy Rita jellemezte többszöri próbálkozását.

Igen, ilyen egy művész. Nem tud megülni egy helyen. De nem is akar. Évtizedekkel ezelőtt sem volt ez másként, amikor engem tanított a Kaposvári Tanítóképző Főiskolán. Éppen ezt a lezserséget, a látszólagos lazaságot kedveltük benne.

Sörös Jóskával azonban korábbi a kapcsolatom, a Táncsics Gimnázium-beli évekre nyúlik vissza. Krasznai Csöpi bácsi magyar fakultációs óráira jártam, s akkoriban nyílt egy kamaratárlata Sörös tanár úrnak a gimiben. Nekünk pedig az volt a – nem túl könnyű – feladatunk, hogy kiállításjegyzetet írjunk róla. Tanár úr egyik képenek címét kölcsönözve – *Elhagyott zászló* címmel – körmöltem le jegyzetemet – hol volt akkor még a számítógép –, kiemelve politikai üzenetét is a műnek, de utalva olyan jelentős munkákra, mint az okkersárga tónusú *Táncra*. Emlékszem, a Sörös-tárlat mély nyomot hagyott bennem, a nyiladozó értelmű kamaszgyerekekben, de a jegy is, amit írásomra kaptam.

Mindenkinek vannak kedvenc tanárai, mesterei. Sörös Józsefnek is voltak. Olyanok, akiktől sokat tanult. Kikre gondolok? A rajzot és művészettörténetet oktató, és Jóskát a festészet felé terelő Ruisz György tanár úrra s Gerő Kázmérra, akikkel a Balázs János-körben tovább tökéletesedett a tudása. A pécsi Kelle Sándor festőművész és a Jakuba-tanítvány, a közelmúltban elhunyt Pandur József festőművész, művészettörténész ugyancsak szoros köteléket jelentettek számára, hiszen festészetről, művészetről, stílusról, technikáról alkotott véleményük kimondva-kimondatlanul a mai napig ott munkál Sörös József festészetében. A pécsi tanárképző főiskolát követően Kaposfőn kezdett el tanítani, de elvégezte a Képzőművészeti Főiskolát is, ahol további lánglelkű zsenik tanították. Olyanok, mint Patay László Munkácsy-díjas festőművész vagy maga a már életében klasszikussá lett Barcsay Jenő, aki be-bejárt az órákra, de a Munkácsy-díjas Bráda Tibor is a meghatározó személyiségek közé tartozott. Aztán a többiek: a módszertani tanszék vezetője, Balogh Jenő, akit a

vizuális nevelés legnagyobb egyéniségének tekintenek sokan, vagy a jákói születésű Soltra Elemér tanár úr, a *Rajztanítás* című alapmű szerzője.

Sörös József személyében, oktatási stílusában, nevelői attitűdjében, a művészeti oktatásról vallott ars poeticájában éppen e nagy erejű, pécsi módszertani áramlatot fedezte fel Leitner Sándor, a tanítóképző egykori tanszékvezetője, majd főigazgatója, később az egyetem rektor-helyettese, a művészeti kar megálmodója.

Sörös tanár úr ebből a közösségből, tanszékvezetőként vonult nyugdíjba. Közben hallgatókkal foglalkozott, rajztantárgy-pedagógiát tanított – mint ahogy nekem, nekünk is csaknem négy évtizede – és alkotott, olykor egyéni és csoportos kiállításokon szerepelt. Nemcsak óráin, hanem képeivel is mindig a belső látást szerette volna erősíteni, fejleszteni, tökéletesíteni, hiszen az ember vizuálisan veszi birtokba a világot, a szemén keresztül lát és művészetével próbál láttatni, amelynek állandó eleme a kísérletező kreativitás és a – korunkra oly jellemző, a fantáziát megölő, a médiától készen kapott képi világ helyett a – képzelet.

Hölgyeim és Uraim! Ha megtekintik a zömmel vegyes technikával készített alkotásokat, Önök is tanúi lehetnek annak, miként érez, gondolkodik a teremtett világról Sörös József. E többnyire kellemes, meleg színvilágú, lírai absztrakt festmények láttán akár úgy is érezhetnénk, női alkotó művei előtt állunk, ám némelyik képén – ellenpólusként –, az erőteljesebb hangvétel is megjelenik. Illusztrálva a harmónia és a diszsonancia kettősében zajló életünket.

És a bluest, amely kedvenc zenei műfaja a festőművésznek; jóllehet, néhai barátjának, Lányi Péternek köszönhetően a szomorú zenének nevezett klasszikus muzsika is sokat jelent már neki.

A címek, a festmények – tükröt tartva a léleknek és az égieknek – felettébb sejtelmesek és meditációra készítetnek bennünket: *Hasítás, Horizontok, Emlékezés, A tűz melege, Pára-lebegés, Prelúd* s így tovább... némelyikben meg-megcsillanó keleties vonásokkal, másutt erotikával. Valamennyi a pandémia és a blues, a lélekzene – a lágyság, a szelídség és a költészet – szülöttje.

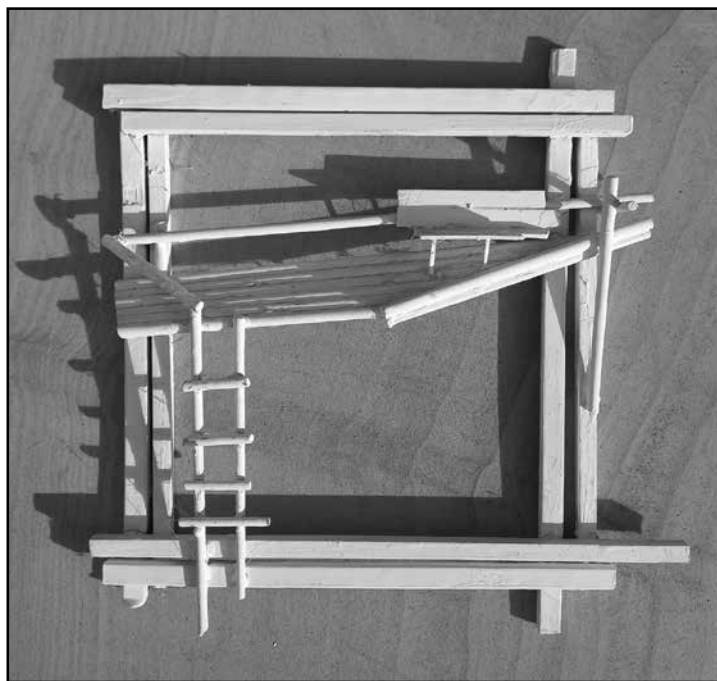
Nehéz ezeket a belső látásra inspiráló, meglehetősen szenzitív műveket valamiféle stílusirányzat szerint besorolni. Ha mégis megpróbálnánk kísérletet tenni rá, akkor talán azt mondhatnánk: Sörös, az absztrakt impresszionista, de próbálkozhatunk a lírai absztrakt meghatározással is. Mindegy is a besorolás, hiszen alkotásai megszólítanak, ha úgy tetszik, felkiáltójelként vannak jelen e kiállításon. Csakúgy, mint Rita munkái, amelyek a kinn és benn átmeneti – vagy örök? – állapotára is utalnak.

Hölgyeim és Uraim! Sörös Ritát arról is kérdeztem, ki az első kritikusa, azt válaszolta: senki. Nem érdekli, hogy kinek mi a véleménye a munkáiról. Jóskát viszont érdekli, hogy miként vélekedik festményeiről a leánya. Hiába, az apák már csak ilyenek...

Kedves Rita, kedves Jóska! Csoóri Sándor egy helyütt úgy fogalmazott, hogy korunk szellemi-lelki-politikai járványaira egyedül a kultúra, a művészet jelenthet

védőoltást. Én hiszem, hogy e Sörös-kettóstárlat láttán kellő védőoltást kapunk, de nemcsak a téli influenzaszezon és a pandémia idejére.

Hölgyeim és Uraim, ezen gondolatok jegyében megnyitom Sörös Rita szobrászművész és Sörös József festőművész *Ég és föld* között című kettóstárlatát! Azt kívánva, hogy még sokáig tegyék dolgukat ég és föld között, s ehhez mindenkor kapják meg az inspirációt. Odafentről és idelentről is egyaránt. Szeretettel gratulálok! Isten éltesen Benneteket!

SÖRÖS RITA: *Nyar, 2011, III.*